

Fjällrutter

Syfte

Att följa populationsutvecklingen hos fågelarter inom videbältet och kalfjällsregionen, i första hand arter med sin utbredning begränsad till denna region: **alfågel, fjällpipare, skärsnäppa, kärrsnäppa, fjällabb, fjällripa, dalripa, fjällvråk, korp, stenskvätta, snösparv, lappsparr, ringtrast.**

Metod

Inventeringen görs som en linjetaxering efter i förväg fastställda rutter i första hand utvalda utifrån förekomst av en eller flera av ovanstående arter. Rutterna är utlagda så att inventeringen kan genomföras under en dag, transportsträcka från närmaste bilväg inräknad. Ruttens längd är 3-8 km beroende på terräng och belägenhet.

För närvarande finns 15 rutter upplagda i Ånnsjön-Storlien området, se särskilt dokument för beskrivningar och kartor. En rutt finns på Flatruet och fyra i Stekenjokk. Ytterligare rutter på Flatruet och i Stekenjokk planeras.

Inventeringen genomförs någon gång under perioden 10 juni - 10 juli vid valfri tidpunkt dagtid. Fjällinventering är svårplanerad då vädret är mycket nyckfullt. Inventera inte under mycket stark blåst eller ihållande eller kraftig nederbörd, då det starkt försämrar observationsförhållandena och försvårar notering av observationer. Tillfälliga skurar, lätt duggregn och måttlig-frisk vind må dock kunna accepteras, annars skulle det nästan aldrig gå att inventera.

Observatören följer den utmärkta rutten i långsam promenadtakt, ca 2 km/tim. Alla fågelobservationer noteras på ett protokoll med angivande av **tidpunkt, art och uppskattat avstånd** från observatören vid upptäckten. Revirhävande beteende, varnings- eller avledningsrörelser och bofynd noteras. För ängsbiplärka räcker det att ange antal per tiominutersperiod. När på kartan lätt identifierbara strukturen passerar (tex bäckövergång, sjökant, fjälltopp, väg) passerar eller uppnås anges exakt tidpunkt.

Observationerna läggs in i särskild databas (fn Excel-blad) på fågelstationens dator direkt efter hemkomst!

Det här är en enkel inventering om man bara kan läsa kartan!

Praktiska råd

Använd liten anteckningsbok för att göra noteringarna i fält. Lösa A4-blad är synnerligen opraktiska på en blåsig fjällhed. **Karta** och **kompass** behövs också för att man ska kunna följa rutten. Det finns inga snitslar eller andra märken i terrängen, men rutterna är lagda så att de ska vara relativt lätta att följa. Träna avståndsbedömning innan. Det kan göras i Handöl på Lomtjärnsmyren. GPS-rutter finns sparade på fågelstationens dator och kan användas som komplement till karta och kompass.

De flesta fåglarna på fjällheden är relativt oskygga och man kommer ofta nära vilket förenklar artbestämning. Antalet möjliga arter är också lågt. Men, det är ofta blåsigt och lätena kan vara svåra att uppfatta, och fåglar som sitter på marken svåra att få syn på. Ofta sitter dock fåglarna på stenar eller toppen av en videbuske så använd kikaren flitigt. Kom också ihåg att spana efter rovfåglar som svävar över fjällsidorna! God förmåga att känna igen de vanligaste lätena är ändå viktig. Du bör känna till **sång** och **lockläten** hos följande arter: ängspiplärka, lappsparv, snösparv, blåhake, stenskvätta, kärrsnäppa, mosnäppa, fjällpipare, ljungpipare, större strandpipare, rödbena, fjällripa, dalripa, ringtrast och korp

Några råd beträffande enskilda arter

Fjällpipare. Lätt att känna igen om man skrämmar upp den på kort avstånd. Svårare, men viktigt är det att känna igen det svaga locklätet – ett vekt *pytt, pytt* – som ofta hörs på lite längre distans. Känner du igen detta läte kan du minst fördubbla chansen att hitta fjällpipare!

Tänk alltid på **skärnsnäppa** när du ser en vadare på höga nivåer ca 900-1000 meter och högre.

Ängspiplärka är den överlägset vanligaste småfågeln. Kolla lite extra om den har ett avvikande läte. **Rödstrupig piplärka** borde kunna finnas åtminstone i Stekenjokk.

Stenskvätta är inte ovanlig, främst på torra, grusiga platåer.

Lappsparv förekommer mest i fuktig mark, strax ovan trädgränsen, gärna där det också finns lågvuxen vide. Har en klar tendens till "kolonibildning". Röjer sig gärna med en arttypisk, lite metallisk, vemodig vissling. Lätet kan förekomma i lite olika varianter även hos samma individ. Har man hört den några gånger är den lätt att känna igen. Problemet vid inventering kan vara att hålla isär de olika individerna vid tät förekomst. Samma individ följer gärna inventeraren ett stycke innan nästa tar vid.

Ringtrast förekommer i blockterräng, raviner och branta sluttningar. Den är ganska skygg. Sången påminner om rödvingetrastens men är enklare uppbyggd.

Rödvingetrasten förekommer ända upp i översta björkskogsregionen. **Björktrasten** kan till och med häcka på kalfjället.

En svävande rovfågel är oftast en **fjällvråk** (även **korp** kan svävflyga ibland!), men även **kungsörn** och **havsörn** kan förekomma och ibland svävflyger också **jaktfalk** kortare perioder. Rovfåglar jagas ofta av korpar, vilket underlättar identifiering. **Pilgrimsfalk** är mycket sällsynt i de jämtländska fjällen och en stor falk skall betraktas som jaktfalk tills motsatsen är bevisad. Kom ihåg att både **stenfalk** och **tornfalk** är relativt vanliga och att storlek ibland är väldigt svårbedömd om man inte har något att jämföra med. **Blå kärrhök** förekommer under gnagarår. På lägre nivåer, ner mot björkskogsgränsen förekommer också **duvhök**.